

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ
V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня – 2 квітня 2021 року

Том 2

ХАРКІВ
2021

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

ISBN 978-617-7886-20-3

Редакційна колегія:

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лазарєва О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол №2 від 10.03.2021 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Стиль-Издат», 2021. Т.2. 320 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Видано за рахунок авторів.

ISBN 978-617-7886-20-3

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2021

Секція VIII

Розвиток обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі	286
Абрамова Л. М.	
Розвиток технічних здібностей студентів фахового коледжу	286
Ворожбіт-Горбатюк В. В., Іващенко Н. С., Рожкова Г. А.	
Освітнє середовище як базис розвитку унікальності дитини в закладі дошкільної освіти: з досвіду ЗДО № 275 м. Харкова	289
Караман О. Л., Степаненко В. І.	
Соціально-психологічний портрет обдарованих учнів, схильних до різних типів поведінкових девіацій	293
Ло Юаньвень	
Формування готовності майбутніх музично-педагогічних працівників до творчого самовираження в професійній діяльності	296
Пруняк В. В.	
Розвиток обдарованості молодших школярів в умовах реалізації мовно-літературної освітньої галузі НУШ	299
Стрельніков В. Ю.	
Розвиток особистості майбутнього педагога спеціальної освіти в акселеративному навчанні	303
Ушмарова В. В.	
Цінності і мотиви в структурі професійної готовності вчителя початкових класів до роботи з обдарованими учнями	306
Цьомко М. М., Завгородня Т. К.	
Поняття і суть категорій «хореографічна компетентність» майбутніх педагогів	310
Ульянова В. С.	
Аналіз історії розвитку шкільного театрального мистецтва	313
Щелкунова І. В.	
Психологічний супровід соціально обдарованих учнів: з досвіду роботи	317

4. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 3-4 класи.
URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/10/5d9d8feb1ce4f316467013.pdf>

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ В АКСЕЛЕРАТИВНОМУ НАВЧАННІ

Стрельніков В. Ю.

доктор педагогічних наук, професор

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна

У статті розглядаються особливості акселеративного навчання, за допомогою якого майбутній педагог спеціальної освіти може швидко, ефективно і просто навчитися майбутній діяльності у сфері спеціальної освіти. Запропонований чіткий алгоритм професійної підготовки майбутнього педагога спеціальної освіти, які складають дев'ять кроків швидкого й ефективного навчання.

Ключові слова: професійний розвиток, особистість, акселеративне навчання, майбутній педагог спеціальної освіти.

Features of accelerative learning have been considered, by means of which the future teacher of special education can quickly, effectively and simply learn future activity in the field of special education. A clear algorithm for professional training of future special education teachers has been proposed, which consists of nine steps of fast and effective learning.

Key words: professional development, personality, accelerative learning, future teacher of special education.

Сьогодення вимагає від закладів вищої освіти здійснення прориву у підготовці педагога спеціальної освіти як професійно розвинутої особистості. Великі можливості для прискореного розвитку відповідних сучасним потребам якостей особистості майбутнього педагога спеціальної освіти надає акселеративне навчання.

Акселеративне або прискорене навчання (від лат. *accelero* – прискорюю, англ. – *accelerative learning*) – навчання, за допомогою якого можна швидко, ефективно і просто навчитися майбутній діяльності педагога спеціальної освіти.

Перевагою вітчизняної освіти у підготовці майбутнього педагога спеціальної освіти, яка безпосередньо визначає ефективність навчання, є фундаменталізація знань. Фундаментальними знаннями є системні, методологічно значимі поняття про первинну сутність об'єктів спеціальної освіти, її явищ і процесів. Лише фундаментальні знання спеціальної освіти можуть бути основою для формування адекватного цілісного уявлення про окремий об'єкт, явище, процес спеціальної освіти. Тому лише фундаментальні знання можуть бути основою для вироблення адекватних практичних знань – алгоритмів практичних дій і програм діяльності у сфері спеціальної освіти.

Результатом навчання майбутнього педагога спеціальної освіти мають бути осмислені, засвоєні й ясно усвідомлені фундаментальні знання, а, отже ефективно акселеративне навчання має бути мотивованим, особистісно орієнтованим, максимально використовувати функціональні можливості психіки майбутнього педагога спеціальної освіти як суб'єкта навчання й забезпечувати позитивний емоційний баланс у навчанні. Показниками ефективності навчання майбутнього педагога спеціальної освіти слід вважати: розвинену пізнавальну та емоційно-вольову сферу студента; адекватні зовнішні умови; самоорганізацію й самоврядування в навчанні; високий рівень самоконтролю в навчанні; наявність циклів внутрішнього корекційного навчання.

Самоврядування й високий рівень самоконтролю і корекції в навчанні майбутнього педагога спеціальної освіти мають потужний розвиваючий ефект, формуючи його здатність до усвідомленого, ефективного засвоєння навчальної інформації, набуття навичок і вміння вчитися та, як підсумок, готовність до саморозвитку, самовиховання, самоосвіти особистості педагога спеціальної освіти.

Спроекувати акселеративне навчання майбутнього педагога спеціальної освіти можна на основі чіткого алгоритму вже відомих методів і прийомів навчання. Такий чіткий алгоритм складають дев'ять кроків швидкого, ефективного і простого навчання: 1) майбутній педагог спеціальної освіти створює проєкт свого майбутнього на основі своєї мрії; 2) викладач здійснює функцію наставника-ентузіаста; 3) майбутній педагог спеціальної освіти активний у навчанні настільки, що більше запитань ставить саме він, а не викладач; 4) формуються навички швидкого й ефективного читання; 5) знання застосовуються на практиці; 6) замість «лінійних» записів використовуються «образи»; 7) відбувається постійне повторення, тренування пам'яті; 8) студент опановує свої психічні стани; 9) майбутній педагог спеціальної освіти одержує задоволення, навчаючи інших.

Крок 1. Найкраще акселеративне навчання розпочинати з привабливого загального уявлення, адже образ майбутнього педагога спеціальної освіти має бути привабливим й надихати на нові звершення. Часто в навчальних системах і технологіях не беруть до уваги цей принцип. Предмети вивчаються ізольовано один від одного, їх викладають окремими порціями, не даючи студентам можливості ознайомитися вже на початку з повною картиною. Тому перші заняття мають стати знайомством студентів з позитивним «образом» майбутньої професії, що змушуватиме їх долати труднощі, перевантаження й успішно досягати мети. Це стосується особливо тих ситуацій, коли майбутній педагог спеціальної освіти складає проєкт зміни себе і своєї діяльності та хоче мати загальну картину про процес свого подальшого професійного становлення, бо тоді простіше буде вивчати його деталі.

Крок 2. Акселеративне навчання передбачає, щоб у кожного майбутнього педагога спеціальної освіти був тренер-наставник, керівник і водночас друг.

Крок 3. В акселеративному навчанні даються найкращі поради майбутньому педагогу спеціальної освіти під гаслом: «Ставте запитання!». Ніколи не слід боятися ставити запитання, звертатися до найбільш компетентних фахівців, навіть

якщо ніколи раніше з ними не зустрічалися. Можливості комп'ютера й міжнародних баз даних у знаходженні відповідей на запитання дуже великі. Тому слід вчитися користуванню Інтернетом, де можна знайти різноманітну інформацію досить швидко. Водночас не варто зупинятися тільки на відвідуванні бібліотеки чи пошуках в Інтернеті. Можна знайти педагогів, які викладають в університеті навчальну дисципліну, що цікавить майбутнього фахівця, довідатися, хто з них викладає інформацію найбільш доступною мовою й зателефонувати йому.

Крок 4. Акселеративне навчання вчить правильно читати, ставлячи запитання: «Навіщо я це читаю? Що я хочу? Яку нову інформацію хочу дізнатися?», потім знаходити основні ідеї й факти в цій книзі. Принцип, що читати треба лише необхідну інформацію, дозволяє читати по декілька книг на день. Краще не починати з академічних підручників, а знайти в галузі спеціальної освіти найкращі книги, автори яких уже зробили те, що майбутній педагог спеціальної освіти збирається зробити й які зможуть перевернути його уявлення про спеціальну освіту [9].

Крок 5. Акселеративне навчання залучає в освітній процес почуття майбутнього педагога спеціальної освіти. Вибираючи курс швидкого, ефективного і простого навчання, майбутньому педагогу спеціальної освіти слід переконатися, що цей курс містить у собі практичні заняття, адже навчання неефективне, якщо в ньому теорія відділена від практики. Важливою є формула успіху: «захопленість + бачення + дія». Слід скористатися цим принципом для досягнення того, чого хочеш, і зробити це швидше, краще та простіше.

Крок 6. Замість «лінійних» записів слід використовувати «образи», адже мислення на базі почуттєвого сприймання йде в режимі 400 одиниць (образів) за хвилину, на базі слів – лише 125 одиниць (понять, термінів). При запам'ятовуванні інформації майбутньому педагогу спеціальної освіти радимо керуватися принципами роботи свого мозку, щоб простіше та швидше навчатися. Зокрема, краще не робити звичайних записів, а скласти «карти пам'яті». Їх можна малювати у вигляді крони дерева, у кольорі, використовуючи ілюстрації, символи, приклади й асоціації (за Тоні Б'юзеном).

Крок 7. Для ефективного навчання важливим є повторення, тренування пам'яті, яка буває «короткотривалою» і «довготривалою». Важливо знати, як зберігається і відновлюється інформація, необхідна для довготривалого застосування. Частково це відбувається завдяки асоціаціям, тому створення «карт пам'яті» є одним із можливих методів її збереження в пам'яті. Але який би метод створення асоціацій не використовувався, слід зробити його незвичайним і емоційним, адже «фільтр» мозку, що пропускає інформацію в «довготривалу» пам'ять, дуже тісно пов'язаний з емоційним центром. Важливо використовувати максимально органи чуття під час створення асоціацій: зір, слух, нюх, дотик і смак.

Крок 8. Важливо опанувати свої психічні стани, зокрема мистецтвом занурення в стан «розслабленої уваги». Щоб використовувати для ефективного навчання екстраординарну силу правої півкулі та підсвідомості, потрібен стан «розслабленої уваги» – стан мозку, ефективний для навчання.

Крок 9. Одним з основних принципів навчання ще з Яна Амоса Коменського було одержання задоволення від навчання і обов'язкова розповідь вдома того, що було в школі. «Нехай кожний стане вчителем» – цей метод одночасного викладання і навчання рекомендувала каліфорнійська дослідниця мозку Меріан Даймонд [1]. Немає кращого способу ефективного навчання для майбутнього педагога спеціальної освіти, ніж навчити інших людей, підготувати на означену тему семінар чи публічний виступ.

Завершуючи розгляд дев'яти кроків ефективного навчання, слід відзначити, що викладач і майбутній педагог спеціальної освіти, керуючись цими ідеями, мають скласти програму власного особистісного і професійного розвитку, що дозволить їм стати новаторами, ентузіастами у своїй галузі, подолати «бар'єр страху» на шляху до майбутнього.

Список використаних джерел

1. Драйден Г., Вос Д. Революция в обучении [пер. с англ.]. Москва: ООО «ПАРВИНЭ», 2003. 672 с.
2. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: наук.-метод. посіб. Київ: МАУП, 2000. 312 с.
3. Лебедик Л. Вимірники педагогічної компетентності викладачів закладів вищої і передвищої освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 1 (190). С. 29–33.
4. Лебедик Л., Стрельніков В. Інтерактивні технології навчання майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 4 (193). С. 49–53.

ЦІННОСТІ І МОТИВИ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ

Ушмарова В. В.

доктор педагогічних наук, професор

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті розкрито зміст мотиваційно-ціннісного компонента готовності вчителя початкових класів до роботи з обдарованими учнями. Досліджено суть понять «мотив», «мотивація», «цінності», узагальнено погляди учених щодо розуміння мотиваційної складової готовності вчителів, які працюють з обдарованими учнями, запропоновано авторську позицію щодо цінностей і мотивів у структурі професійної готовності вчителя початкових класів до роботи з обдарованими учнями.

Ключові слова: *цінності, мотив, мотивація, вчитель, обдарованість, готовність.*

The content of the motivational and value component of the readiness of primary school teachers to work with gifted students have been revealed in this article. The